

Man in de straat: meer dan opvulling in het televisienieuws

Een onderzoek naar vox pops in het televisienieuws (2003-2014)

De gewone man in de straat is een populaire geïnterviewde in het Vlaamse televisienieuws. Bijna dagelijks komt het publiek in aanraking met deze zogenaamde vox pops. Het aantal vox pops stijgt doorheen de jaren. Ze komen vooral aan bod in meer serieuze nieuwsonderwerpen. Ze blijken bovendien een goede dwarsdoorsnede van de Vlaamse bevolking voor eigenschappen zoals geslacht en leeftijd. Etnisch-culturele minderheden zijn echter ondervertegenwoordigd. Vox pops worden vaak gebruikt als een middel om de opinies van 'de' bevolking weer te geven, en dit vooral in politiek nieuws. Wanneer vox pops gebruikt worden om de publieke opinie van de Vlaamse bevolking weer te geven, zijn de vertolkte standpunten vaak eenzijdig en regelmatig wordt slechts één standpunt getoond.

Steunpunt Media

Het Steunpunt Media is een aanspreekpunt en expertisecentrum voor alles wat met nieuws en media te maken heeft. In opdracht van de Vlaamse minister van Media voert het Steunpunt wetenschappelijk onderzoek naar nieuwsberichtgeving en mediawijsheid in Vlaanderen. Het Steunpunt Media maakt deel uit van de steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek van de Vlaamse overheid (2012-2015). De vier Vlaamse universiteiten die onderzoek doen naar nieuws en massamedia zijn partner van het Steunpunt: de KU Leuven, de Universiteit Antwerpen, de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel.

Technische fiche

Algemene inhoudsanalyse	
Onderzoekperiode	Januari 2003 - december 2014 (12 jaar)
Gegevens	TV Nieuwsarchief van het Steunpunt Media
Media	19-uur nieuwsuitzendingen van VTM & VRT
Aantal nieuwsuitzendingen	8.572
Aantal individuele vox pops	21.354
Diepgaande inhoudsanalyse (steekproef)	
Onderzoekperiode	Januari 2003 - december 2013 (11 jaar)
Gegevens	TV Nieuwsarchief van het Steunpunt Media
Media	19-uur nieuwsuitzendingen van VTM & VRT
Aantal nieuwsitems	569
Aantal individuele vox pops	2.000

Man in de straat: meer dan opvulling in het televisienieuws

Een onderzoek naar vox pops in het televisienieuws (2003-2014)

Kathleen Beckers en Stefaan Walgrave

De gewone man in de straat komt zo goed als dagelijks aan het woord in het Vlaamse televisienieuws. Zulke (meestal) korte interviews die een opinie of persoonlijke ervaring van een burger bevatten worden 'vox pops' genoemd. Voor sommigen zijn vox pops het bewijs van de toenemende commercialisering van het nieuws, waar persoonlijke verhalen zonder echte inhoudelijke bijdrage centraal komen te staan. Anderen zeggen dat vox pops menselijkheid toevoegen aan het nieuws en de betrokkenheid van burgers verhogen. Wat er ook van zij, de schijnbaar willekeurig gekozen en onschuldig ogende vox pops kunnen een sterke invloed hebben op de opvattingen van het publiek. Ze geven namelijk een idee van wat andere mensen over een bepaald nieuwsfeit denken.

Deze Nieuwsmonitor onderzoekt of er een stijging is in het voorkomen van vox pops, en in welke vorm ze dan voorkomen. Wat bepaalt welke mensen geselecteerd worden en als vox pop in het nieuws verschijnen? Spreken ze vooral over persoonlijke ervaringen ter illustratie van het nieuws? Of worden ze gebruikt als een middel om de publieke opinie over het nieuwsfeit weer te geven?

Deze Nieuwsmonitor onderzoekt de eigenschappen en het voorkomen van vox pops in het televisienieuws op de Vlaamse zenders VTM en Eén. Hiervoor wordt een inhoudsanalyse uitgevoerd van alle nieuwsuitzendingen van 19 uur op Eén en VTM tussen 2003 en 2014, resulterend in 8.572 nieuwsberichten. Deze nieuwsitems bevatten in totaal 21.354 vox pops. Om een meer diepgaand inzicht te krijgen in het uiterlijk en de uitspraken van vox pops, wordt een toevalssteekproef genomen van 2.000 vox pops (ongeveer 180 per jaar), afkomstig uit 569 nieuwsberichten, voor de periode 2003-2013. Die 2.000 vox pops worden meer diepgaand onderzocht. Op die manier is het mogelijk in te gaan op uiterlijke kenmerken van de vox pops (zoals leeftijd, geslacht, etniciteit) en op inhoudelijke kenmerken van hun uitspraken.

We definiëren vox pops als volgt: 'schijnbaar willekeurig gekozen gewone individuen zonder enige representatieve functie die worden geïnterviewd door journalisten over een specifiek nieuwsitem'. Vooral de vervangbaarheid van vox pops is een duidelijk onderscheid met andere burgerbronnen (zoals ooggetuigen, slachtoffers of deelnemers van een protest of evenement). Omdat vox pops niet over unieke informatie beschikken, kunnen ze makkelijk vervangen worden door eender welke andere persoon uit de populatie. Wanneer er bijvoorbeeld een ongeval gebeurt op een fietspad, bezit een ooggetuige unieke informatie ('ik zag de auto uitwijken richting het fietspad'). De journalist is afhankelijk van de uitspraken van de ooggetuige, omdat slechts weinig mensen over deze informatie beschikken. Wanneer de journalist bij hetzelfde nieuwsitem vox popinterviews afneemt en bijvoorbeeld op de winkelstraat Meir in Antwerpen mensen om hun mening vraagt in verband met fietsveiligheid in Vlaanderen, bezitten deze vox pops geen unieke informatie. De journalist kan eender wie benaderen om te vragen naar hun opinie over fietsveiligheid ('ik vind dat fietspaden vaak te dicht bij de autoweg liggen'). In dit geval is de journalist minder afhankelijk van de bron, aangezien de journalist in principe eender welke persoon uit de Vlaamse bevolking kan kiezen.

Er zijn verschillende soorten van vox pops gradaties, naargelang de betrokkenheid van de geïnterviewde bij een nieuwsfeit. Er zijn vox pops die een deel van de bevolking vertegenwoordigen, en er zijn vox pops die de gehele bevolking vertegenwoordigen. Bij vox pops die een deel van de bevolking (subpopulatie) vertegenwoordigen kan de persoon die wordt geïnterviewd vervangen worden door eender welke persoon uit die subpopulatie. Een voorbeeld hiervan is een nieuwsbericht over de stijging van de benzineprijzen waarbij bestuurders aan een benzinstation geïnterviewd worden (vb. VRT, 02/11/2012). Deze personen zijn nog enigszins betrokken bij het nieuwsfeit. Deze geïnterviewde personen kunnen niet zomaar vervangen worden door bijvoorbeeld personen in een winkelstraat. Een ander voorbeeld is een nieuwsbericht over druggebruik bij Vlaamse jongeren (vb. VRT, 05/11/2013). Hier kan eender welke Vlaamse jongere geïnterviewd worden.

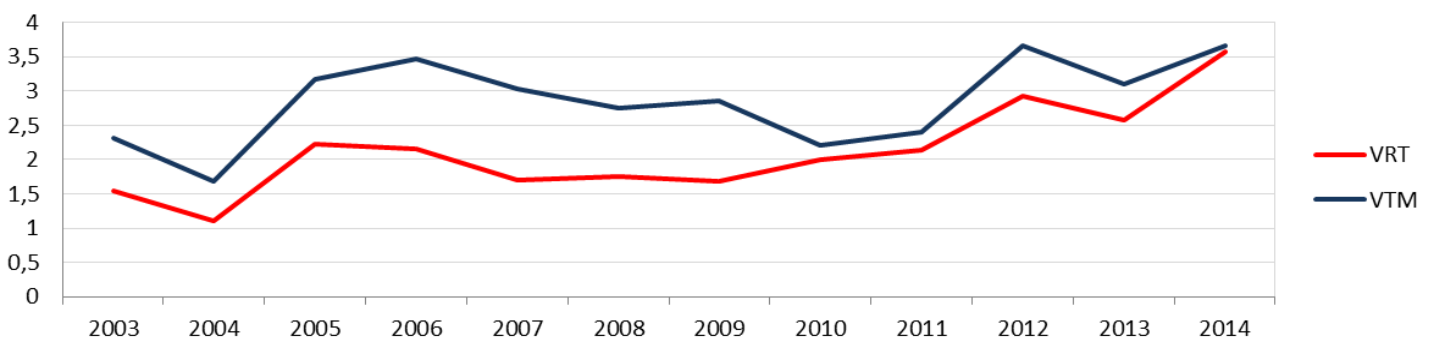
Vox pops die de gehele bevolking (populatie) vertegenwoordigen hebben geen enkele speciale betrokkenheid bij het nieuwsbericht en zijn volledig willekeurig. Een voorbeeld hiervan is een nieuwsbericht over de tevredenheid van de Vlamingen over de regering Di Rupo (vb. VTM, 24/11/2012), waarbij verschillende personen geïnterviewd worden op een markt. De personen op de markt zouden hier eenvoudigweg vervangen kunnen worden door eender welke Vlaming op eender welke plaats (vb. een treinstation, een winkelstraat).

In deze Nieuwsmonitor nemen we beide soorten voxpops mee in onze analyses, zowel die uit een subpopulatie als die uit de totale populatie. In het tweede deel van de analyses maken we wel het onderscheid tussen beide soorten voxpops.

Voorkomen van vox pops

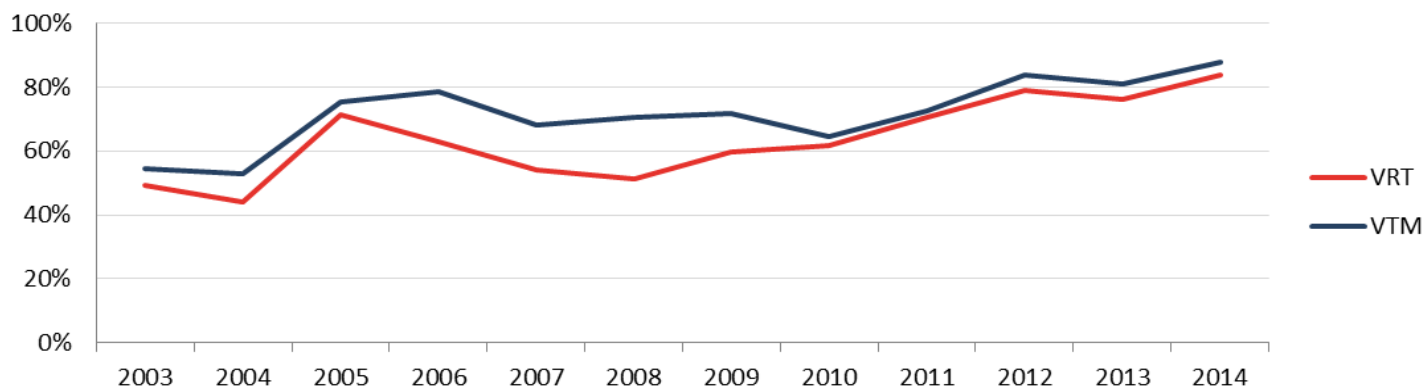
Hoe vaak komen vox pops aan bod in het televisienieuws? We baseren onze bevindingen op basis van alle nieuwsuitzendingen van 2003 tot 2014 (8.572 nieuwsuitzendingen) en alle vox pops die in totaal in deze nieuwsitems verschenen (21.354 vox pops). Grafiek 1 toont het gemiddeld aantal vox pops dat dagelijks in het televisienieuws van 19 uur verschijnt, berekend voor VTM en VRT. Op VRT worden gemiddeld twee vox pops per dag getoond. Op VTM zijn dit er meer, de kijker krijgt hier dagelijks gemiddeld drie vox pops te zien. Er is een algemene stijgende trend in het voorkomen van vox pops. Deze trend is echter niet zo sterk en fluctueert doorheen de jaren, ondanks veel bezorgdheden geuit in de maatschappij en academisch onderzoek dat het aandeel van vox pops sterk zou stijgen. Bijzonder opvallend is dat VTM en VRT dezelfde tendens volgen. Als op de ene zender meer/minder vox pops aan bod komen, lijkt dit op de andere zender ook het geval te zijn. De 'lijnen' van beide zenders in de grafiek lijken bijna perfect parallel te liggen. Het lijkt erop dat beide redacties beslissen om hetzelfde nieuws met vox pops te kruiden en daarbij over hun schouder naar de praktijken van de ander kijken.

Grafiek 1: Gemiddeld aantal vox pops per dag op VTM en VRT
(N = 8.572 nieuwsuitzendingen; 2003-2014)

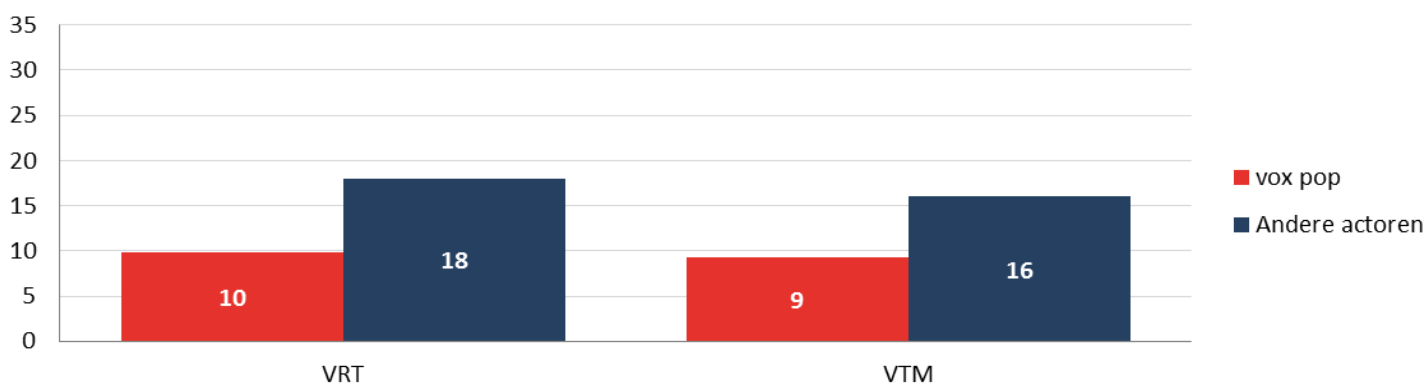
Grafiek 2 toont de kans dat een nieuwsuitzending minstens één vox pop aan het woord laat. Zo bevat gemiddeld 64% van alle nieuwsuitzendingen op VRT een vox pop. Op VTM is dit aantal hoger: hier bevat gemiddeld 72% van alle nieuwsuitzendingen tenminste één vox pop. Vox pops zijn dus een vast ingrediënt van het nieuws. In 2003 bevatte nog maar 50% van alle nieuwsuitzendingen op VRT en 55% van alle nieuwsuitzendingen op VTM een of meer vox pops. In 2014 was dit respectievelijk 76% en 88%. Met de jaren stijgt dus de kans dat er minstens één vox pop aan bod komt in de nieuwsuitzendingen.

Grafiek 2: Aandeel nieuwsuitzendingen waarin vox pops getoond worden
(N = 8.572 nieuwsuitzendingen; 2003-2014)

Hoelang mogen vox pops aan het woord blijven? Grafiek 3 geeft de gemiddelde spreektijd weer van vox pops ten opzichte van alle andere actoren. Opvallend is dat vox pops minder spreektijd krijgen dan andere nieuwsbronnen die in het nieuws komen zoals politici, experts, ooggetuigen etc. Vox pops komen gemiddeld slechts 10 seconden aan het woord, terwijl andere nieuwsbronnen 17 seconden aan het woord komen. Deze beperktere spreektijd is waarschijnlijk te verklaren doordat er vaak meer dan één vox pop wordt getoond in een nieuwsbericht, terwijl vaak maar één expert of politicus wordt geïnterviewd.

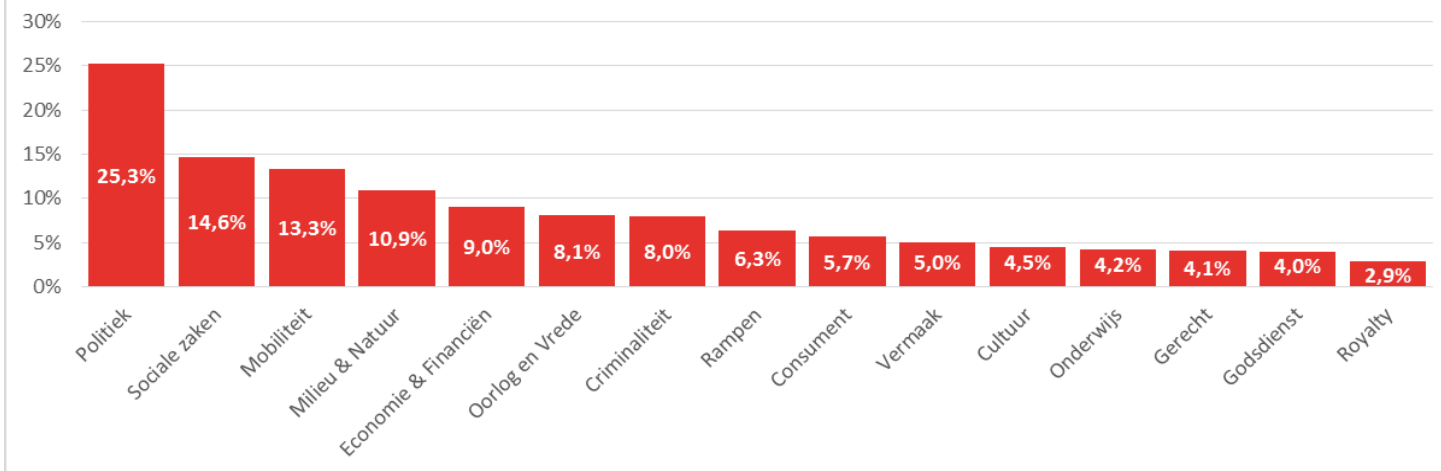
Grafiek 3: Gemiddeld aantal seconden spreektijd voor vox pops in vergelijking met andere actoren
(N = 446.455 actoren; 2003-2014)

Vox pops en thematiek

Bij welke thematieken treden vox pops het vaakst op in het nieuws? Grafiek 4 toont de thema's waarin vox pops het meest voorkomen. Voor elk nieuwsbericht wordt bepaald over welk thema het bericht gaat. Sommige berichten krijgen meer dan één thema toegewezen omdat ze meerdere thema's bestrijken. Politiek is met stip het thema waarin vox popinterviews het meest gebruikt worden. Als er een vox pop in het televisienieuws aan bod komt, is de kans tamelijk groot dat dit in een nieuwsitem over politiek is (25%). Andere thema's waarin vox pops vaak voorkomen zijn sociale zaken (15%) en mobiliteit (13%). Later in de rangorde komen de 'zachtere' thema's zoals cultuur en vermaak. Het lijkt er dus op dat vox pops niet enkel nieuwsbronnen zijn die gebruikt worden om 'zachtere' thema's te belichten. Ze spelen ook een belangrijke rol in 'hard' nieuws.

Grafiek 4: Aandeel van vox pops in de 15 meest voorkomende nieuwsthema's
(N = 21.354 vox pops; 2003-2014)

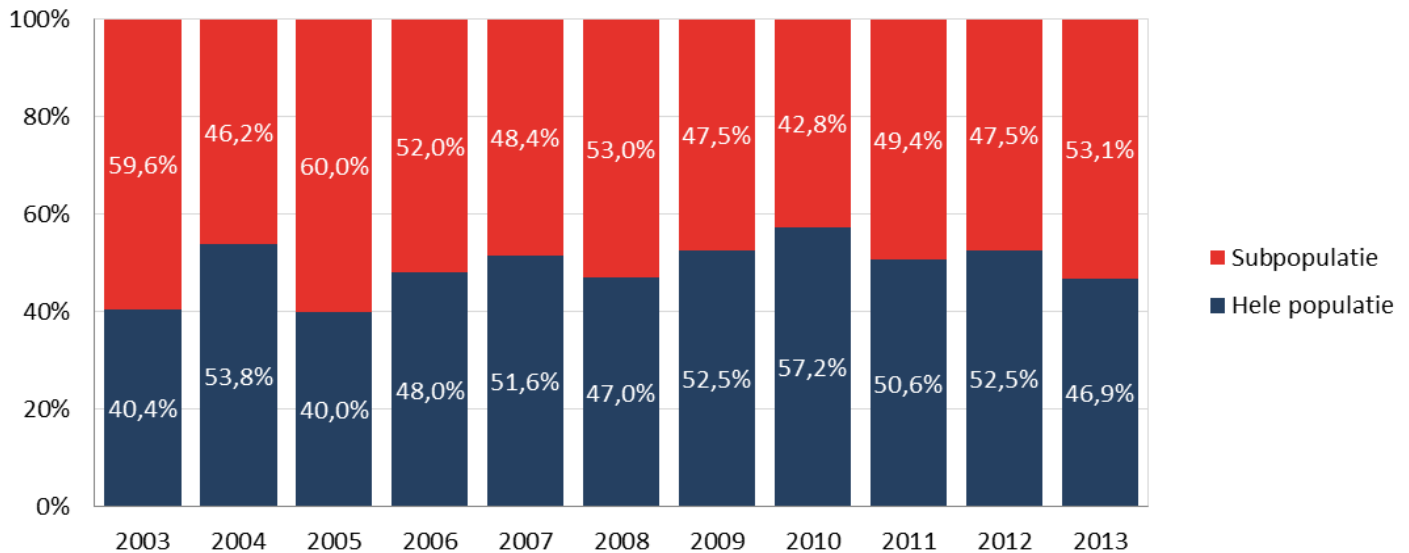
Wie selecteert de journalist?

De vorige resultaten waren gebaseerd op *alle* vox pops uit *alle* nieuwsuitzendingen van de laatste twaalf jaar. De volgende resultaten zijn gebaseerd op een representatieve steekproef van 2.000 vox pops uit de periode 2003-2013. Deze analyseren we meer in de diepte.

Hele populatie/subpopulatie

Voor elke vox pop in onze steekproef kunnen we nagaan of ze de hele Vlaamse bevolking vertegenwoordigen, en dus vervangbaar zijn door eender welke Vlaming, of dat ze een subpopulatie van de bevolking vertegenwoordigen op het moment van het interview. Grafiek 5 toont de evolutie van het aandeel van vox pops dat de populatie dan wel een subpopulatie vertegenwoordigt van 2003 tot 2013. Gemiddeld vertegenwoordigt 51% van de vox pops een subpopulatie en 49% de gehele Vlaamse bevolking. Hoewel de cijfers licht schommelen doorheen de jaren, is er geen duidelijke algemene stijgende of dalende evolutie te zien. We vinden hier eveneens geen verschil tussen VRT en VTM, de zenders tonen dus evenveel volledig willekeurige vox pops die de Vlaming vertegenwoordigen en schijnbaar zomaar van de straat geplukt worden.

Grafiek 5: Aandeel van vox pops dat de populatie of een subpopulatie vertegenwoordigt (n = 2.000 vox pops; 2003-2013)

Introductie

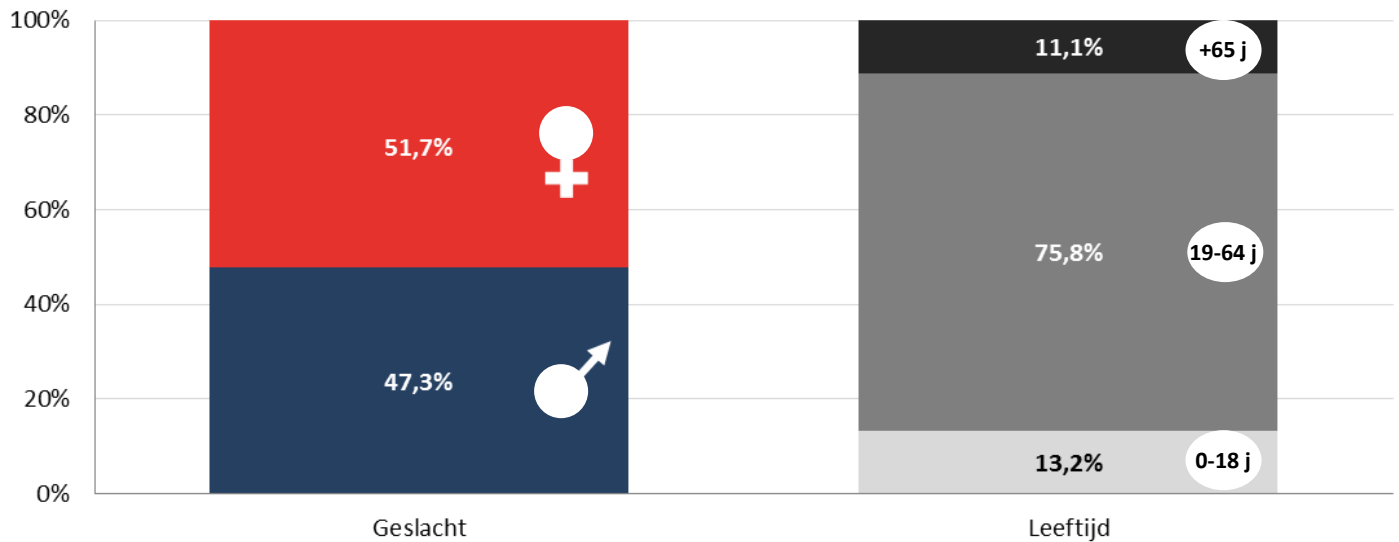
Worden vox pops geïntroduceerd door de nieuwslezer of verslaggever? Als ja, op welke manier dan? 89% van de vox pops verschijnt zonder introductie in het nieuws. Vox pops zijn blijkbaar voldoende herkenbaar en hebben daarom geen introductie nodig. Journalisten gaan ervan uit dat het publiek onmiddellijk weet dat de gewone man in de straat geïnterviewd wordt. Als vox pops wél worden ingeleid, verwijst het nieuws naar de wijze waarop ze verzameld zijn. Bijvoorbeeld: *“Een ploeg van de redactie trok naar het station in Brussel, en trok daar enkele reacties van burgers”* (VRT, 01.12.2004). Soms wordt ook expliciet benadrukt dat het om de gewone man in de straat gaat. Bijvoorbeeld: *“We hebben nu veel reacties gehoord op de verkiezingsuitslag. Maar wat vinden de gewone Vlamingen ervan? De man in de straat?”* (VTM, 08.06.2009).

Representatief qua geslacht en leeftijd

Welke uiterlijke eigenschappen hebben vox pops? Grafiek 6 geeft de verdeling van de vox pops weer op basis van geslacht. Het valt op dat deze erg gelijk is op de verdeling van de seksen in de realiteit. Zo is de helft van de vox pops mannelijk (47,3%), en de andere helft vrouwelijk (51,7%). De grotere aanwezigheid van vrouwen onder de vox pops is opmerkelijk. Uit voorgaand onderzoek blijkt altijd dat vrouwen als bronnen in het nieuws heel sterk ondervertegenwoordigd zijn. Dit is dus niet het geval bij de vox pops.

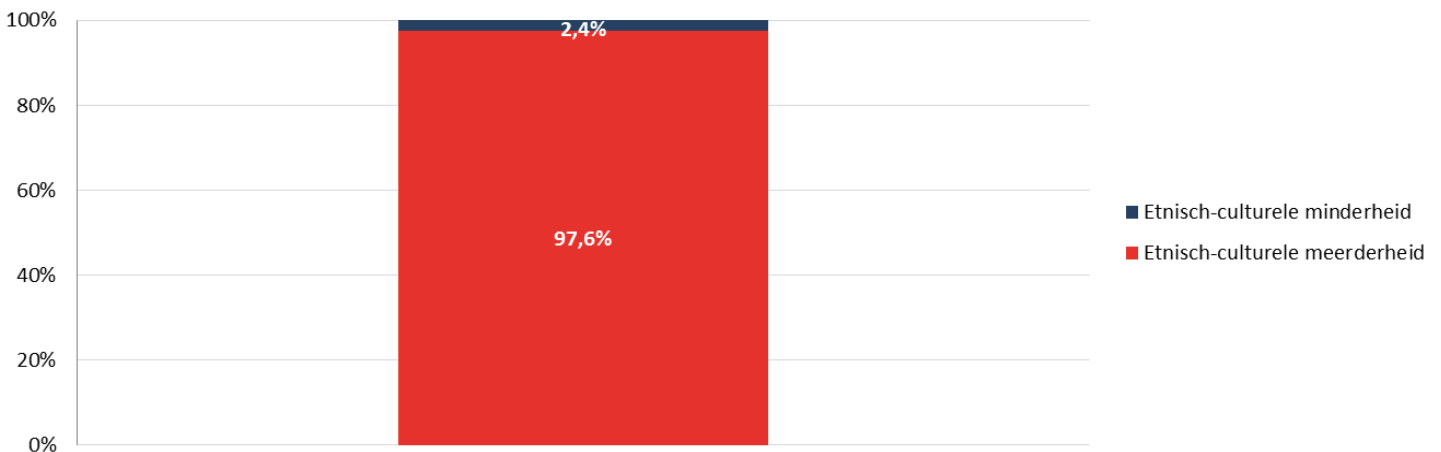
Ook qua leeftijdscategorieën leunen de vox pops aan bij de verdeling van de leeftijden in de Vlaamse bevolking in de realiteit (Federale overheid; 2008). Uit Grafiek 6, die ook de leeftijd van vox pops toont, blijkt dat de bevolking op actieve leeftijd (tussen 19 en 65 jaar) de grootste groep uit maakt. Kinderen en tieners (0-18) en senioren (65+) komen minder als vox pop aan bod. In de Vlaamse bevolking is het aandeel van kinderen en tieners 18% en dat van senioren 20%. Deze twee laatste groepen zijn dus ondervertegenwoordigd in de vox popinterviews.

Grafiek 6: Verdeling geslacht en leeftijd vox pops (n = 2.000 voxpops; 2003-2013)

Voor andere eigenschappen zijn vox pops dan weer een veel minder goede weergave van de Vlaamse bevolking. Zo lijken etnisch-culturele minderheden ondervertegenwoordigd. Slechts 2,4% van de vox pops (Grafiek 7) behoort tot een etnisch-culturele minderheid. Dit kon enkel worden bepaald op basis van huidskleur en is dus geen heel accurate en volledig dekkende meting. Mensen met een blank uiterlijk worden dus oververtegenwoordigd (98%). Het is moeilijk om een exact cijfer van etnisch-culturele minderheden in de Vlaamse samenleving te geven, aangezien er geen duidelijk meetinstrument is en hier geen exacte cijfers over bestaan. Geschat wordt dat het aandeel van etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen rond de 15 procent bedraagt. Etnisch-culturele minderheden zijn ook ondervertegenwoordigd als andere bron in het nieuws. In tegenstelling tot de geslachtsverdeling is er geen correctie daarvan in het aandeel vox pops.

Grafiek 7: Etnisch-culturele minderheden en meerderheden bij vox pops (n = 2.000 vox pops; 2003-2013)

Verder hebben de vox pops weinig opvallende eigenschappen. Zo zijn ze over het algemeen 'casual' gekleed (98%): ze dragen vrijetijdskleding, in tegenstelling tot bijvoorbeeld experts die formelere kleding dragen zoals overhemden, stropdassen en kostuums. De informele kledingstijl van de vox pops benadrukt dat het gaat om gewone mensen zonder enige expertise. Daarnaast hebben de vox pops zelden opvallende uiterlijkheden zoals piercings of tatoeages. Slechts één persoon in onze dataset van 2.000 vox pops heeft een zichtbare piercing, en slechts één vox pop heeft een tatoeage. Ook is de relatie tussen kledingstijl en leeftijd 'typisch': jongere mensen die geïnterviewd worden, zijn meer casual gekleed dan oudere vox pops.

Van de 2.000 vox pops die werden onderzocht, heeft geen enkele een zichtbare handicap. Volgens het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS, 2001) heeft 10 tot 15 procent van de bevolking tussen 15 en 64 jaar een ernstige of lichte handicap. Natuurlijk zijn niet al deze beperkingen zichtbaar, maar als vox pops een realistische weergave van de Vlaamse bevolking zouden zijn, zouden we personen met een handicap in onze steekproef verwacht hebben.

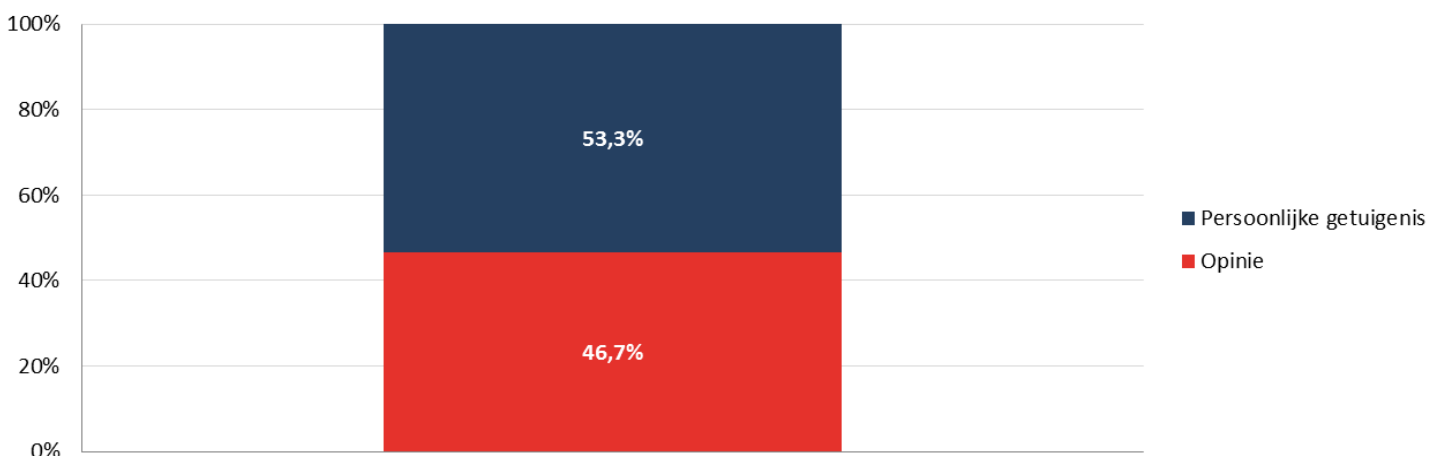
Achtergrond en context

De overgrote meerderheid van de vox pops wordt geïnterviewd op een duidelijk zichtbare openbare plaats, waarbij vaak andere mensen zichtbaar zijn op de achtergrond. Dit suggereert eens te meer het 'doorsnee' profiel van de geïnterviewden. Iedereen op deze openbare plek had door de journalist benaderd kunnen worden. Bovendien blijven de meeste vox pops anoniem, slechts in 3,3% van de gevallen wordt hun functie ('moeder', 'toevallige voorbijganger') vermeld, in 7% van de gevallen hun naam. Bij elke andere mogelijke actor in het nieuws wordt altijd een naam en functie vermeld. Dit benadrukt opnieuw de willekeur en vervangbaarheid van vox pops door eender welke andere persoon.

Wat zeggen de vox pops?

In de wetenschappelijke literatuur wordt ervan uitgegaan dat vox pops onbelangrijke, passieve bronnen zijn die niets inhoudelijks bijdragen. In tegenstelling tot andere nieuwsbronnen, dienen ze louter ter illustratie of 'opleuking' van een nieuwsitem. Om de precieze rol van vox pops verder te onderzoeken, kijken we of vox pops vooral praten over persoonlijke ervaringen ("ik ken iemand die hier een auto-ongeval heeft gehad") of dat ze opinies uiten ("Ik vind dat de overheid meer moet investeren in goede autowegen"). Uit Grafiek 8 blijkt dat vox pops in bijna de helft van de nieuwsberichten aan bod komen om opinies weer te geven. In de andere helft van de berichten vertellen de vox pops over iets wat ze zelf of in hun omgeving meemaakten. Het grote aandeel opinies betekent dus dat vox pops meer zijn dan een illustratie waarin nieuwsmakers laten zien hoe de bevolking iets ervaart (getuigenis) maar heel vaak een poging zijn om aan te tonen wat de bevolking over iets denkt (opinie).

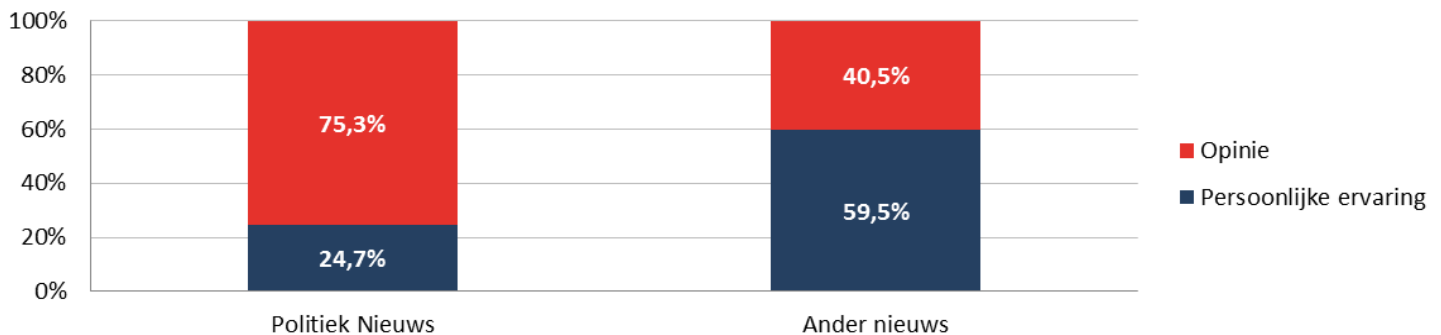
Grafiek 8: Aandeel opinies en persoonlijke ervaringen gegeven door de vox pops (n = 2.000 vox pops; 2003-2013)

Spelen vox pops een andere rol in politiek nieuws?

Vox pops zijn dus ook een manier om de opinie van de Vlaamse bevolking weer te geven. Vooral in politiek nieuws is de publieke opinie relevant. Onderzoek heeft aangetoond dat mensen worden beïnvloed door wat ze denken dat de rest van de bevolking denkt; zowel hun eigen opinies als hun gedrag (zoals bijvoorbeeld stemgedrag) wordt er door beïnvloed. Onschuldige ogende vox pops kunnen dus wel degelijk gevolgen hebben omdat de kijkers op die manier een beeld krijgen van wat de anderen denken wat een effect heeft op wat ze zelf denken. In Grafiek 4 zagen we al dat vox pops het meest voorkomen in politiek nieuws. Worden vox pops in politiek nieuws vooral gebruikt door journalisten om de opinies die leven onder de bevolking te tonen? In Grafiek 9 wordt het verschil getoond tussen politiek nieuws en ander nieuws. Hieruit blijkt duidelijk dat vox pops in politiek nieuws in overgrote mate gebruikt worden om opinies te tonen (75%). In ander nieuws komen persoonlijke ervaringen vaker (60%) voor dan opinies (40%). Niet alleen komen vox pops dus het meest voor in politiek nieuws, ze spelen hierin dus ook een andere rol, namelijk als vertegenwoordigers van de publieke opinie. Hoe de publieke opinie wordt afgeschilderd (vb. voor of tegen) ligt in dit geval dus volledig in handen van de journalist.

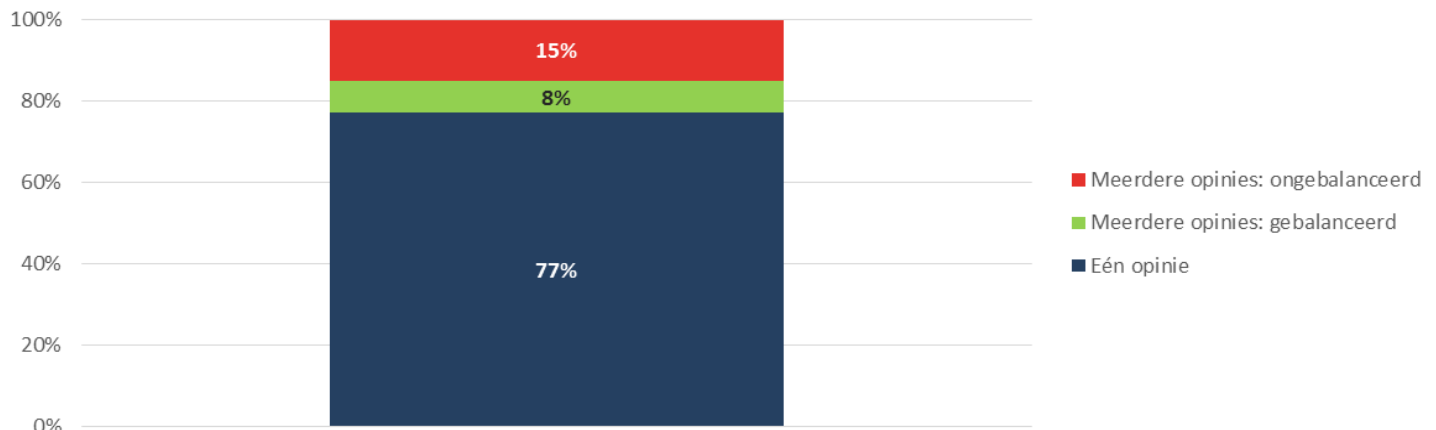
Grafiek 9: Opinie of persoonlijke ervaring: vergelijking politiek en niet-politiek nieuws
(n = 2.000 vox pops; 2003-2013)

Onevenwichtige berichtgeving

Journalisten kunnen zelf hun vox pops selecteren en kunnen dus ook beslissen om via vox pops een verscheidenheid aan opinies te tonen in het televisienieuws. Voor elk nieuwsbericht waarin minstens één opinie door een vox pop wordt gegeven berekenen we het aandeel van de meest voorkomende opinie. Als er drie mensen tegen een stelling of feit zijn en één voor, heeft de meerderheidsopinie een aandeel van 75%. Als twee mensen tegen zijn en twee mensen voor is dit 50% omdat alle opinies even zwaar doorwegen. Grafiek 10 toont aan dat de grote meerderheid van de nieuwsberichten die vox pops tonen ongebalanceerd is: in bijna 80% van de berichten wordt slechts één standpunt verwoord via vox pops. 15% van de berichten toont meer dan één standpunt, waarbij één opinie de bovenhand heeft. Tot slot is 8% van de nieuwsitems gebalanceerd, dit betekent dat aan elk standpunt evenveel aandacht wordt besteed (bijvoorbeeld: twee vox pops pro en twee vox pops contra). Er wordt ook nagegaan of het aantal vox pops dat getoond wordt in een nieuwsbericht een rol speelt. Want hoe meer vox pops een nieuwsbericht bevat, hoe meer kans de journalist heeft om verschillende meningen aan bod te laten komen. Er is echter geen invloed van het aantal vox pops op de balans van het nieuwsbericht: over het algemeen toont een nieuwsitem met bijvoorbeeld vier vox pops niet meer standpunten dan een artikel met twee vox pops.

Grafiek 10: Aandeel nieuwsberichten op basis van balans
(n= 569 nieuwsberichten; 2003-2013)

Conclusie

Interviews met de gewone man in de straat of 'vox pops' zijn alomtegenwoordig in het Vlaamse televisienieuws. Deze bronnen komen ook steeds vaker voor in het nieuws: terwijl in 2003 nog maar 52% van alle nieuwsuitzendingen een of meer vox pops bevatte, is dit in 2014 82%. Tegen de verwachtingen in, komen vox pops het meest voor in meer 'serieuze' thema's zoals politiek en sociale zaken. Het blijkt dat de geïnterviewde burgers een goede representatie zijn van de Vlaamse bevolking qua leeftijd en geslacht. Over het algemeen zijn de vox pops casual gekleed, zonder echt opvallende eigenschappen. Dit kan leiden tot herkenbaarheid en identificatie van het kijkerspubliek met de vox pops. Etnisch-culturele minderheden zijn echter wel ondervertegenwoordigd. Tot slot heeft de man in de straat nauwelijks introductie of context nodig. Vox pops worden zelden bij hun naam en/of functie vermeld en blijven dus meestal anoniem. Dit in tegenstelling tot alle andere nieuwsbronnen (zoals bijvoorbeeld politici en experts), waarvan altijd naam en functie vermeld wordt.

Vaak wordt ervan uitgegaan dat vox pops geen inhoudelijke bijdrage leveren aan een nieuwsbericht maar louter ter 'verluchting' en voor hun persoonlijke getuigenis worden gebruikt. Uit deze Nieuwsmonitor blijkt dat vox pops wel degelijk een inhoudelijke bijdrage leveren aan een nieuwsbericht, en dat ze vaak gebruikt worden als middel om de publieke opinie weer te geven. Vooral in politiek nieuws, waar de weergave van publieke opinie belangrijk is, worden vox pops vaak gebruikt om de publieke opinie te vertegenwoordigen. Wanneer vox pops gebruikt worden om de publieke opinie van de Vlaamse bevolking weer te geven, zijn de weergegeven standpunten echter vaak eenzijdig. In de overgrote meerderheid van de nieuwsberichten worden alleen vox pops getoond die dezelfde mening delen. Slechts een vierde van de nieuwsberichten toont meerdere standpunten via vox pops.

Deze resultaten hebben een aantal implicaties. De meeste mensen halen hun informatie over wat de rest van Vlaanderen denkt uit de nieuwsmedia. Het is echter moeilijk om een idee te krijgen van 'de opinie' die leeft onder de bevolking. Mensen baseren zich daarbij onder andere op de vox pops die ze in het nieuws zien. Uit voorgaand onderzoek blijkt dat vox pops een grote invloed kunnen hebben op wat mensen denken dat de rest van de bevolking over een kwestie denkt. Dit beeld van wat anderen denken, kan het eigen standpunt van een individu op zijn beurt veranderen. Journalisten spelen hier dus een belangrijke rol, aangezien zij de controle hebben over welke vox pops in het nieuws verschijnen en welke niet.

Samenvatting

- Gedurende de periode 2003-2014 worden op VRT gemiddeld twee vox pops per dag getoond, op VTM gemiddeld drie.
- Het aantal vox pops stijgt doorheen de jaren: in 2003 bevatte slechts 50% van alle nieuwsuitzendingen minstens één vox pop, in 2014 bevatte 82% van alle nieuwsuitzendingen één of meer vox pops.
- De evolutie van het aantal vox pops loopt sterk gelijk voor VTM en VRT. Het VTM-nieuws bevat wel systematisch meer vox pops dan het VRT-nieuws.
- Vox pops krijgen gemiddeld maar de helft van de spreektijd (minder dan 10 seconden) dan alle andere nieuwsbronnen (17 seconden).
- Vox pops komen het meest voor in de onderwerpen politiek (25%), sociale zaken (15%) en mobiliteit (13%). Ze komen dus het meest voor in harde, serieuze nieuwsthema's.
- Vox pops zijn qua geslacht en leeftijd een goede vertegenwoordiging van de Vlaamse samenleving.
- De getoonde vox pops behoren voornamelijk tot de etnisch-culturele meerderheid (98%). Etnisch-culturele minderheden zijn ondervertegenwoordigd (slechts 2% van alle vox pops).
- Vox pops blijven anoniem: er is geen naamvermelding in 93% van de gevallen. Slechts in 3% van de nieuwsitems wordt hun functie vermeld. Dit in tegenstelling tot andere nieuwsbronnen, die praktisch altijd bij naam en functie worden genoemd.
- Vox pops worden ongeveer even vaak gebruikt om opinies weer te geven (53%) als om persoonlijke ervaringen te vertellen (47%).
- In politiek nieuws worden vox pops echter significant vaker gebruikt om opinies weer te geven. 75% van alle vox pops in politieke items geeft een opinie.
- De getoonde opinies in de nieuwsitems zijn echter vrij eenzijdig, 77% van de nieuwsitems toont slechts één opinie.

Contact

Wenst u meer informatie over het Steunpunt Media of de Nieuwsmonitor, neem contact op met Julie De Smedt, projectcoördinator van het Steunpunt Media. Het andere lopende onderzoek van het Steunpunt Media vindt u op de [website van het Steunpunt Media](#).

E-mail	Julie.desmedt@uantwerpen.be	Website	www.steunpuntmedia.be
Telefoon	03 265 57 60	Twitter	@steunpunt_Media
GSM	0494 89 79 83		